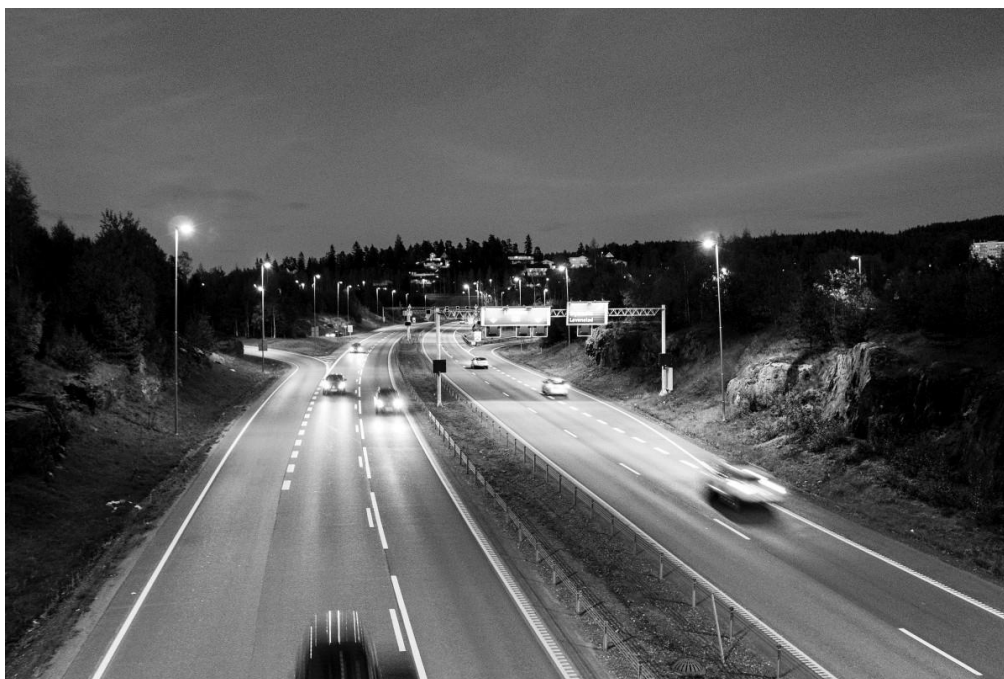

Advokatfirmaet
Halvorsen & Co

H

PERSONSKADEERSTATNING

- et rettighetshefte

YRKESSKADE

TRAFIKKSKADE

PASIENTSKADE

VOLDSOFFER

INNHold

- 1. Om oss**
- 2. Formålet med brosjyren**
- 3. Viktige råd til skadelidte**
- 4. Advokatbistand**
- 5. Bevis i personskadesaker**
- 6. Erstatningsreglene – har skadelidte krav på erstatning**
  - 6.1. Innledning
  - 6.2. Ansvarsgrunnlag – ansvarlig skadevolder eller forsikringsselskap
  - 6.3. Årsakssammenheng – ulykken må være årsak til skaden
  - 6.4. Økonomisk tap
  - 6.5. Oppsummering
- 7. Erstatningspostene - hvilke tap kan kreves erstattet?**
  - 7.1. Innledning
  - 7.2. Skadelidtes plikt til å begrense sitt tap
  - 7.3. Påførte og fremtidige merutgifter
  - 7.4. Påført og fremtidig inntektstap
  - 7.5. Påført og fremtidig hjemmeervertstap
  - 7.6. Skatteulempe
  - 7.7. Ménerstatning
  - 7.8. Opppreisning
  - 7.9. Forsørgertapserstatning
  - 7.10. Barneverstatning
- 8. Gangen i en erstatningssak**
  - 8.1. Innledning
  - 8.2. Tidsfrister
  - 8.3. Hvor lang tid tar en erstatningssak?
  - 8.4. Innhenting av dokumentasjon
  - 8.5. A-kontoutbetalinger
  - 8.6. Praktiske råd til saksgangen
  - 8.7. Spesialisterklæring
  - 8.8. Avslutning av en sak – erstatningsoppgjør?
  - 8.9. Tvist
  - 8.10. Gjenopptak av tidligere saker
- 9. Personskadeforbundet LTN – en viktig støttespiller**

1. OM OSS

Advokatfirmaet Halvorsen & Co er et av landets ledende advokatfirma innen bistand av skadelidte i personskadesaker. Vi har lang og bred erfaring, og representerer skadelidte fra hele landet. Gjennom mer enn 25 år har vi samarbeidet med **Personskadeforbundet LTN** (tidl. Landsforeningen for trafikkskadde). Vi har stort fokus på høy kompetanse, tilgjengelighet, rask saksbehandling og gode resultater.

Våre advokater representerer skadelidte i følgende type personskadesaker:

- Trafikkskade
- Yrkesskade og yrkessykdom
- Pasientskade
- Voldsoffererstatning
- Annet ansvargrunnlag
- Oppreising

Rettsområdet personskadeerstatning er komplisert, og den skadelidte står overfor en ressurssterk motpart. I tillegg til de faktiske og juridiske problemstillinger, oppstår det i slike saker ofte vanskelige medisinske spørsmål. Dette gjelder særlig i nakkeslengskadesaker, hodeskadesaker og andre saker der det er vanskelig å objektivt konstatere en skade.

Vår erfaring er at det lønner seg å ta kontakt med advokat dersom man utsettes for personskade. Erstatningssummene blir gjennomgående høyere med profesjonell og dyktig bistand. Resultatene vi oppnår i forhandlinger med forsikringselskapene og i prosess for domstolene på vegne av våre klienter er gode. Dette tilsier at representasjon av våre spesialiserte advokater kan være fornuftig.

Når en av våre advokater håndterer saken, kan skadelidte holde sitt fokus på rehabilitering og å komme tilbake til arbeidslivet, mens advokaten tar seg av det praktiske overfor motparten.

2. FORMÅLET MED BROSJYREN

Formålet med denne brosjyren er at den skadelidte, pårørende og andre skal kunne gi den skadelidte best mulig veiledning om sine rettigheter ved en personskadesak. Skadelidte og pårørende kan ha spørsmål om rettigheter overfor forsikringselskap, NAV, kommunen, og arbeidsgiver mv.

Med denne brosjyren ønsker Advokatfirmaet Halvorsen & Co å gi innspill på hvordan den skadelidte bør forholde seg i en personskadesak. Vi har samlet de vanligste spørsmålene vi får fra mennesker som har vært utsatt for en ulykke og står overfor en erstatningssak.

Brosjyren er ment som et hjelpemiddel med oversikt over de grunnleggende spørsmål som dukker opp i slike saker.

For mer informasjon, se:
www.personskadebistand.no

3. VIKTIGE RÅD TIL SKADELIDTE

- Meld skade til ansvarlig forsikringsselskap (for eksempel bilansvarsselskap, arbeidsgivers yrkesskadeforsikringsselskap, NAV ved yrkesskade, Norsk pasientskadeerstatning) så snart som mulig, se punkt 8.2.
- Meld skade til de forsikringsselskaper hvor det er tegnet ulykkesforsikring, enten privat, gjennom arbeidsgiver eller fagforening, ektefelle eller samboers forsikringer etc., se punkt 8.2.
- Meld skaden så tidlig som mulig, og senest innen ett år fra ulykken, se punkt 8.2.
- Orienter deg om dine rettigheter ved erstatning, se punkt 6 og 7
- Valg av sakkyndig er viktig. Du har medbestemmelsesrett ved valg av sakkyndig. Se pkt. 8.2.
- Sørg for god dokumentasjon av skaden og ditt økonomiske tap, se punkt 5.
- Du må være den aktive part i skadesaken – skadelidte må sørge for å fremsette sine krav overfor forsikringsselskapet, se punkt 8.2.
- Henvend deg til spesialisert advokat på et tidlig stadium i skadesaken – juridisk bistand vil som hovedregel bli dekket av ansvarlig forsikringsselskap, se punkt 4.

4. ADVOKATBISTAND

Advokatutgifter – kostnadsfri første konsultasjon. Ansvarlig part dekker utgifter til juridisk bistand

Alle skadelidte som henvender seg til vårt firma med alle typer personskadesaker tilbys en kostnadsfri første konsultasjon. Vi vurderer saken, dens muligheter og gir råd om hvordan den skadelidte bør forholde seg videre.

I personskadesaker er det den store hovedregel at ansvarlig forsikringsselskap dekker skadelidtes rimelige og nødvendige utgifter til advokatbistand. Det samme gjør Norsk pasientskadeerstatning når skadelidte har krav på erstatning. I saker om voldsoffererstatning kan utgifter til juridisk bistand bli dekket gjennom voldsoffererstatningsordningen, eller under bistandsadvokatordningen.

I de fleste saker har skadelidte liten risiko for stor advokatregning.

Er det behov for å anvende spesialisert advokat – valg av advokat?

Rettsområdet personskadeerstatning er komplisert. Det skal foretas vanskelige vurderinger av faktisk, medisinsk og rettslig karakter. Et godt resultat krever en spesialisert advokat som jobber med personskaderett i det daglige. Med mer enn 25 års erfaring i personskadebransjen vet våre spesialiserte advokater hvordan man skal forholde seg til de ulike problemstillinger som oppstår i personskadesaker.

På hvilket tidspunkt bør den skadelidte henvende seg til advokat?

Advokatfirmaet Halvorsen & Co anbefaler skadelidte å ta kontakt med spesialisert advokat så raskt som mulig etter en ulykke. Det er viktig at skadelidte orienteres tidlig om sine rettigheter.

Når en advokat kommer tidlig inn i saken kan skadelidte få avgjørende rådgivning om hvilke krav som stilles til bevis, og hvordan

skadesaken kan bygges bevismessig fra en tidlig fase. Dette kan ha avgjørende betydning for resultatet i saken.

En personskadesak har mange faser, se punkt 8. Ofte henvender skadelidte seg til vårt kontor på et tidspunkt hvor flere viktige premisser for et oppgjør er akseptert. Skadelidte kan da være uvitende om konsekvensene av dette, og det kan da være for sent å rette opp disse forholdene.

Hvorfor advokat?

- For å skape balanse overfor en mektig motpart.
- Liten økonomisk risiko for skadelidte.
- Skadelidte får et bedre erstatningsoppgjør – vår statistikk viser en økning med 150 % fra første tilbud om erstatning fra forsikringsselskapet, til endelig oppgjør i saken.
- Skadelidte kan konsentrere seg om det viktigste etter en personskade; behandling og rehabilitering av skaden med sikte på å komme tilbake til normal livsførsel.
- Advokaten håndterer det praktiske overfor ansvarlig forsikringsselskap, herunder innhenting av bevis, krav om a-konto til skadelidte mv.
- Skadelidte får verdifull rådgivning ved viktige beslutninger i skadesaken.
- Skadelidte får god informasjon om sine rettigheter, veiledning og forutsigbarhet om fremdrift i skadesaken.

5. BEVIS I PERSONSKADESAKER

Hvem har «bevisbyrden»?

Forsikringsselskapene gjør gjeldende at skadelidte har «bevisbyrden» i personskadesaken. Hva betyr dette? Det er skadelidte som skal bevise at vilkårene om erstatning er oppfylt. Skadelidte må altså bevise at aktuelle ulykke har påført den skadelidte en skade, og at skaden påfører skadelidte et økonomisk tap.

Hvordan bevise at det har oppstått en skade?

For å bevise at en ulykke har medført en skade kreves bevis i form av medisinsk dokumentasjon, herunder journaler fra legevakt, fastlege, sykehus, fysioterapeut m.m.. Under forutsetning av at skadelidte har symptomer etter skade anbefales skadelidte å oppsøke fastlege og øvrige aktuelle behandlere, slik at skadene og symptomene, herunder funksjonstap blir dokumentert i journalmaterialet.

Hvordan bevise at det at det har oppstått et økonomisk tap?

Skadelidte skal sannsynliggjøre at han eller hun har et økonomisk tap som følge av skaden. Det vil være en bevismessig fordel at skadelidte dokumenterer sine faktiske merutgifter som følge av skaden med kvitteringer mv. For å bevise hvilket inntektstap skadelidte er påført må skadelidte skaffe til veie likningsopplysninger om historiske inntekter, inntektsbekreftelser fra arbeidsgiver mv.

Et godt resultat i skadesaken vil ofte avhenge av bevisene i skadesaken. Det er derfor meget viktig at skadelidte jobber for å fremskaffe bevis som underbygger erstatningskravet.

6. ERSTATNINGSREGLENE – HAR SKADELIDTE RETT PÅ ERSTATNING?

6.1. Innledning

For at skadelidte skal ha krav på erstatning etter en personskade må tre grunnleggende vilkår være oppfylt:

- Det må foreligge et ansvar grunnlag
- Det må være årsakssammenheng
- Det må foreligge et økonomisk tap

6.2. Ansvar grunnlag – ansvarlig skadevolder eller forsikringsselskap

Hovedregelen i norsk rett er at noen må kunne bebreides for skaden dersom man skal ha krav på erstatning. På en rekke livsområder er det imidlertid innført ordninger med såkalt objektivt erstatningsansvar. Dette gjelder blant annet trafikkskade og yrkesskade. Ordningen innebærer f.eks. at alle som skader seg i trafikken eller på arbeidsplassen, er dekket av en forsikring og kan melde erstatningskrav mot et forsikringsselskap.

Trafikkskade

Rett til erstatning etter trafikkskade reguleres av bilansvarsloven.

Yrkesskadeerstatning

Erstatning for yrkesskade reguleres av yrkesskadeforsikringsloven med tilhørende forskrifter. Regelverket i folketrygdloven vil også komme til anvendelse fordi yrkesskaden også skal meldes til NAV.

Pasientskadeerstatning

Erstatning for pasientskader forutsetter at sykehuset, legen eller tilsvarende har opptrådt ansvarsbetingende. Skadesak meldes til Norsk Pasientskadeerstatning som utreder om den skadelidte har krav på erstatning eller ikke. Rett til erstatning for pasientskade reguleres av pasientskadeerstatningsloven.

Voldsoffererstatning

Erstatning for voldsofferskade forutsetter at skadelidte har vært utsatt for en straffbar handling. Skadesaken meldes til Kontoret for voldsoffererstatning. Rett til erstatning for voldsskade reguleres av voldsoffererstatningsloven.

6.3 Årsakssammenheng – ulykken må være årsak til skaden

For å ha rett til erstatning er det et vilkår at det foreligger årsakssammenheng – både faktisk og rettslig – mellom den skadegjørende handling og de skader/økonomiske tap skadelidte mener å ha. Ulykken må være en nødvendig betingelse for skaden skadelidte mener han/hun er påført, og for det økonomiske tapet. Spørsmålet man skal stille seg er; tenkt ulykken bort, ville skadelidte vært i samme helsemessige og økonomiske situasjon? Hvis svaret er nei, så vil ulykken ofte være årsak til den skade man er påført.

Spørsmålet om årsakssammenheng er et vilkår som det ofte strides om, og da særlig i saker om nakkeslengskade eller annen skade med mangel på objektive medisinske funn. I slike skadesaker blir de medisinske bevisene svært viktig, se punkt 5.

Vurderingen av om det foreligger årsakssammenheng er av faktisk og rettslig art. Ofte vil en eller flere medisinske spesialister vurdere dette spørsmålet, se punkt 8.7. Skriftlige uttalelser fra slike sakkyndige vil være en meget viktig premisseleverandør for årsaksspørsmålet. Hvilken spesialist som benyttes i slike saker er således ofte avgjørende for utfallet i en skadesak.

6. Økonomisk tap

Er ovennevnte vilkår om ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng oppfylt, skal skadelidte ha sitt fulle økonomiske tap erstattet. Under punkt 7 har vi beskrevet skadelidtes rettigheter i denne forbindelse, herunder de enkelte erstatningspostene.

6.5 Oppsummering

Dersom de tre grunnvilkårene for erstatning er oppfylt, foreligger det erstatningsrettslig ansvar for ansvarlig forsikringsselskap eller skadevolder. Neste steg blir å kartlegge skadelidtes økonomiske tap (utmåling). Det må vurderes konkret hvilke tapsposter som er aktuelle i den enkelte sak, og hvor høy erstatning det er rettslig grunnlag for å kreve dekket.

7. ERSTATNINGSPOSTENE - HVILKE TAP KAN KREVES ERSTATTET?

7.1 Innledning

I norsk rett er utgangspunktet at det bare betales erstatning for det økonomiske tapet skadelidte påføres som følge av ulykken. Den skadelidte skal stilles økonomisk som om ulykken ikke har inntruffet.

Skadelidte har bevisbyrden for at det foreligger et økonomisk tap, og må dokumentere sitt krav, se punkt 5.

Nedenfor vil vi gjennomgå de generelle reglene på erstatningsrettens område. Ved utmåling av erstatning gjelder skadeerstatningsloven i saker om trafikkskader, pasientskader og voldsskader. For yrkesskadesaker gjelder yrkesskedeforsikringsloven med forskrift om standardisert erstatning. I den utstrekning det gjelder særskilte regler for utmåling av erstatning vil dette bli kommentert.

7.2 Skadelidtes plikt til å begrense sitt tap

Den skadelidte har plikt til å begrense tapet sitt. Dette betyr at skadelidte med rimelighet må forsøke å begrense sitt økonomiske tap som følge av skaden, for eksempel å jobbe litt dersom det er mulig.

Erstatningen er et supplement til dekningen fra folketrygden og andre offentlige ytelser. Skadelidte må selv søke kompensasjon for inntektsbortfall eller merutgifter der det offentlige har kompensasjonsordninger.

Det finnes mange kompensasjonsordninger. Nedenfor er en liten oversikt over hvilke type stønadsordninger som finnes hos det offentlige.

Folketrygdløven – kan gi rett til:

- Sykepenger, arbeidsavklaringspenger og eventuelt uføretrygd når personskaden medfører reduksjon i/ bortfall av arbeidsevne. Kontakt NAV.
- Frikort 1 og 2 ved utgifter til egenandeler, utover egendelstak 1 og 2. HELFO vil utstede frikort.
- Dekning av nødvendige legemidler, medisinsk utstyr, hjelpemidler mv. Kontakt NAV eller NAV Hjelpemiddelsentral.
- Grunnstønad for nødvendige merutgifter til leger, tannleger, fysikalsk behandling, legemidler, spesielt medisinsk utstyr og forbruksmateriell, hensiktsmessige hjelpemidler. Kontakt NAV.
- Hjelpstønad ved behov for særskilt tilsyn og pleie. Kontakt NAV.
- Ved yrkesskader - full dekning for sine nødvendige utgifter til leger, tannleger, fysikalsk behandling, legemidler, spesielt medisinsk utstyr og forbruksmateriell, og hensiktsmessige hjelpemidler. Kontakt NAV.

Pasient- og brukerrettighetsloven – kan gi rett til:

- Dekning av syke transport. Pasientreiser administrerer denne ordningen.

Helse- og omsorgstjenesteløven – kan gi rett til tjenester fra kommunen, herunder;

- Omsorgslønn
- Kommunal bolig
- Brukerstyrt personlig assistanse

Det gjelder ulike frister for søke dekning for utgifter fra det offentlige. Skadelidte må sørge for å rette sine krav i tide. Utgifter som er fremsatt for sent, kan ikke påregnes å bli dekket av forsikringsselskapet.

Dersom det ikke finnes offentlige ordninger for dekning av skadelidtes utgifter, kan utgiftene kreves dekket av forsikringsselskapet.

7.3 Påførte og fremtidige merutgifter

Skadelidte skal ha dekket de faktiske utgiftene som skaden medfører. Det er kun de utgiftene som anses som rimelige og nødvendige merutgifter, grunnet skaden, som er dekningsmessig.

Eksempler på merutgifter kan være egenandeler til leger og fysioterapeut, egenandeler til medisinske undersøkelser, behandling, medisiner, reiseutgifter m.m. Det er en klar fordel om merutgiftene kan dokumenteres gjennom kvitteringer, sakkyndige rapporter mv.

Ved alvorlig skader kan det også oppstå merutgifter til tekniske hjelpemidler, ombygging av bolig, og pleie- og omsorgsutgifter.

Erstatning for utgifter er skattefritt.

Skadelidte kan ha krav på renter for påførte utgifter. Rentene er imidlertid skattepliktige.

I yrkesskadesaker utmåles erstatning for fremtidige merutgifter etter standardiserte regler for utmåling, og skiller seg fra utmålingen for de øvrige ansvarsgrunnlagene.

7.4 Påført og fremtidig inntektstap

Dersom skadelidte får redusert evne til å arbeide og/eller får redusert sin inntekt kan skadelidte ha krav på sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller eventuell uføretrygd fra NAV. Det er ikke alltid ytelsene fra NAV gir full kompensasjon for inntektsbortfallet. Den delen av inntektstapet som ikke dekkes av folketrygden kan kreves erstattet av forsikringsselskapet.

Inntektstapet utgjør differansen mellom hva man tjener med skaden og hva man ville tjent dersom man tenker seg ulykken bort.

Inntektstapet deles gjerne i to; det påførte inntektstap og det fremtidige inntektstap. Med påført inntektstap menes inntektstap som løper fra skaden skjer og frem til saken endelig gjøres opp (oppgjørstidspunktet). Ved trafikkskader, pasientskader og voldsoffersaker beregnes et evt. inntektstap etter oppgjørstidspunktet som fremtidig inntektstap. Dette løper som et utgangspunkt fra oppgjørstidspunktet og frem til pensjonsalder. Skadelidte kan også kreve sitt pensjonstap erstattet.

I yrkesskadesaker er fremtidig inntektstap standardisert og utmåles etter særskilte regler. Dette kalles grunnerstatning. Tap av hjemmeerhvervsevne er inkludert i grunnerstatningen. Det samme gjelder evt. pensjonstap.

Erstatning for påført inntektstap blir inntektsbeskattet. Erstatning for fremtidig inntektstap eller grunnerstatning skal det ikke betales skatt av.

7.5 Påført og fremtidig hjemmeerhvervstap

En skade kan medføre en reduksjon i den skadelidtes funksjonsnivå, ikke bare i forhold til arbeidslivet, men også ivaretagelse av hus og hjem. Det kan derfor være behov for praktisk bistand i hverdagen til husvask, gressklipping, snømåking, vedlikehold av bolig og fritidsbolig osv. Erstatning for «merutgifter» til å kjøpe seg

praktisk bistand kalles «tap av hjemmeerhvervsevnen».

Erstatning for årlig tap av hjemmearbeidsevne kan kreves erstattet, både for den påførte tapsperioden og for fremtiden.

Det er ikke et krav at skadelidte har hatt faktiske utgifter til å leie inn bistand i hjemmet fra det private markedet, eller betalt familie eller venner for slik bistand. Det er den økonomiske verdien for bortfall av hele eller deler av ervervsevnen knyttet til hjemmearbeid, som kan kreves erstattet.

Størrelsen på hjemmeerhvervserstatningen avhenger av en rekke forhold, blant annet skadens alvorlighetsgrad, skadelidtes funksjonsbegrensninger grunnet skaden, boligens størrelse, antall hjemmeboende familiemedlemmer, hvilken hjelp i hjemmet skadelidte får fra det offentlige mv.

I yrkesskadesaker inngår erstatning for fremtidig hjemmeerhvervstap i den standardiserte grunnerstatningen, og fremtidstapet erstattes ikke særskilt.

Erstatning for hjemmeerhvervstap er skattefritt. Skatt på renter av erstatningsbeløpet må det betales skatt av.

7.6 Skatteulempe

For erstatningsposter som gjelder fremtidige tap, får skadelidte utbetalt erstatningen som et engangsbetrag. Dette gjelder erstatningspostene fremtidig inntektstap, fremtidige merutgifter og fremtidig hjemmeerhvervstap.

Erstatning for skatteulempen skal kompensere for den skatten som påløper i fremtiden. Dette kan for eksempel være formuesskatt på erstatningsbeløpet og inntektsskatt på avkastningen av erstatningen (f.eks. renter).

Som hovedregel settes skatteulempen til 20 % av det fremtidige tapet.

Erstatning for skatteulempe gjelder for utmåling av erstatning i trafikkskadesaker, pasientskadesaker og

voldsoffererstatningssaker. Reglene for skatteulempe kommer ikke til anvendelse i yrkesskadesaker.

7.7 Ménerstatning

Dersom den skadelidte er påført en varig og betydelig skade, har man krav på ménerstatning for tap av livsutfoldelse.

For at skaden skal anses som betydelig, må den medisinske invaliditeten normalt være satt til minst 15 %. Det er en medisinske sakkyndige (spesialisert lege) som tar stilling til om skaden gir varige mén, og hvilken invaliditetsgrad skaden medfører. Den sakkyndige baserer sin vurdering på myndighetenes invaliditetstabell.

Denne vurderingen gjøres først når skaden har stabilisert seg, normalt omkring to til tre år etter at skaden inntraff. Utmålingen foretas uavhengig av yrke eller inntekt, men avhenger fullt og helt av den medisinske invaliditetsgraden.

I yrkesskadesaker vil omtrent halvparten av ménerstatningen utbetales av NAV, og halvparten utbetales av ansvarlig forsikringsselskap. Vær oppmerksom på at skadelidte må søke særskilt om ménerstatning fra NAV.

7.8 Oppreisning

Oppreisning er erstatning for tort og svie, og har til formål å gi skadelidte en økonomisk kompensasjon for den ulempen skadelidte er påført ved å ha blitt skadet.

For å ha rett til oppreisning kreves at skadelidte blitt påført en skade fra en skadevolder som har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt. Det stilles altså krav til skyld fra skadevolderens side.

Størrelsen på oppreisningen utmåles skjønsmessig ut fra en rimelighetsvurdering. I Norge er nivået på oppreisningserstatningen relativt lave, og nivåene varierer ut fra hva slags type handling eller krenkelse skadelidte

har vært utsatt for og hvor alvorlig skade man er blitt påført.

7.9 Barneerstatning

Erstatning til barn utmåles etter standardiserte erstatningsregler, for erstatningspostene fremtidig inntektstap, hjemmeervervstap og ménerstatning. Det er stor usikkerhet knyttet til fastsetting av fremtidig inntektstap for yngre skadelidte, og derfor er det standardiserte regler for utmåling av inntektstapet. Reglene om standardisert barneerstatning gjelder for barn som blir skadet før barnet fylte 16 år. For å ha rett til barneerstatning etter standardiserte erstatningsregler kreves en varig medisinsk invaliditet med 15 %.

Stortinget har nylig vedtatt en ny standardisert inntektstapserstatning til barn inntatt i endringslov av 18. desember 2015. Det foreslås her en tofasemodell, som innebærer at erstatningen for fremtidig inntektstap fastsettes i to omganger. I første omgang skal inntektstapserstatningen utmåles standardisert frem til skadelidte fyller 21 år. Når skadelidte fyller 21 år, skal det foretas en ny utmålingsomgang for å utmåle inntektstapserstatningen etter fylte 21 år. Med de nye reglene ytes i tillegg ménerstatning basert på skadelidtes varige medisinske invaliditet som følge av skaden. I de någjeldende reglene inngår ménerstatningen derimot i den standardiserte barneerstatningen.

Den nye loven er planlagt å tre i kraft fra 2017, og vil gjelde for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter ikrafttredelsen.

De øvrige erstatningspostene som for eksempel påførte og fremtidige merutgifter, oppreisning vil utmåles etter de alminnelige reglene. Se pkt. 6.4.

7.10 Forsørgertapserstatning

Skadevoldende hendelser kan dessverre medføre at skadelidte dør. Dersom den avdøde personen var forsørger, kan den eller de etterlatte ha krav på forsørgertapserstatning. Det er de personene som var helt eller delvis forsørget av avdøde som kan ha rett på forsørgertapserstatning. Det vil for eksempel være samboer, ektefelle, og/eller mindreårige barn som vil kunne ha rett på forsørgertapserstatning.

Avdødes ektefelle eller samboer vil eventuelt ha rett til forsørgertapserstatning i en omstillingsfase, dersom vedkommende var helt eller delvis forsørget av avdøde.

Forsørgertapserstatningen har til formål å gi gjenlevende mulighet til å opprettholde tilvendt levestandard.

Forsørgertapserstatning kan bestå av erstatning for bortfall av avdødes inntekt. Dette baserer seg på det økonomiske tapet som oppstår ved at husholdningen mister bidraget fra avdødes inntekter til familiens faste, felles kostnader. Erstatning for tapt arbeid i hjemmet og omsorg for gjenlevende barn kan kreves dekket. Det samme gjelder utgifter direkte knyttet til dødsfallet, f.eks. gravferdsutgifter.

8. GANGEN I EN PERSONSKADESAK

8.1 Innledning

Erstatningssaker er ofte vanskelige, og pågår som regel i flere år. Det tar tid å finne ut om skaden vil få varige følger for skadelidte medisinsk og økonomisk.

I det følgende vil vi grovt redegjøre for gangen i en personskadesak. Dette kan være nyttig for å avklare forventninger til fremdrift, vite hvordan man skal bygge en sak mv.

8.2 Tidsfrister

Det løper absolutte tidsfrister for å fremme erstatningskrav, og skadelidte må aktivt fremme sine erstatningskrav for å unngå at kravene blir foreldet.

- Den alminnelige foreldelsesfristen er 3 år fra skadelidte hadde nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.
- For *ulykkesforsikringer* er meldefristen ett år. Husk at renter på ulykkesforsikringer beregnes fra to måneder etter at skaden er meldt til forsikringsselskapet – det er en fordel å melde så tidlig som mulig.

8.3 Hvor lang tid tar en erstatningssak?

En personskadesak vil ofte strekke seg over flere år fra ulykken inntreffer til endelig oppgjør finner sted. Det vil dog være variasjoner fra sak til sak.

Ofte vil kartlegging av skadelidtes skade, medisinske behandling, rehabilitering og attføringstiltak i regi av NAV medføre at tiden går. Dessuten vil innhenting av dokumentasjon, sakkyndige utredninger, forhandlinger mellom partene, mv. medføre at saken trekker ut i tid. Utfallet av disse prosessene er viktige premissleverandører for erstatningsoppgjøret, og nødvendige for et forsvarlig oppgjør av skadesaken. Gjennomsnittlig vil en sak pågå fra 3 til 5 år.

8.4 Innhenting av dokumentasjon

For å oppnå et best mulig resultat er det svært viktig at man arbeider mot å bygge en så sterk skadesak som mulig. Den skadelidte og deres representanter bør derfor kartlegge raskt hvilke rettigheter man har, og deretter sikre at man får god dokumentasjon både på skade, funksjonstap og det økonomiske tapet. Man vil da få et mer bevisst forhold til hva man faktisk har tapt, og følgelig hva et erstatningskrav bør utgjøre. På denne måten kan man sikre at man får et så godt erstatningsoppgjør som mulig.

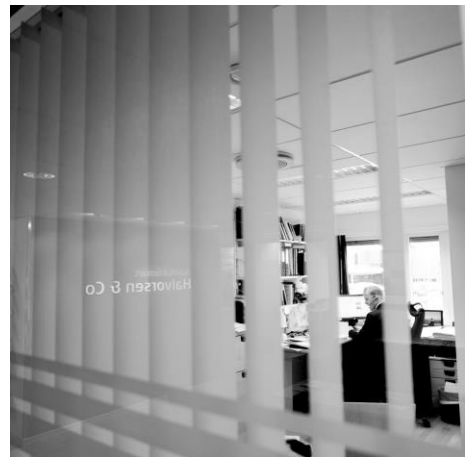
8.5 A-kontoutbetalinger

Hvis ansvarlig forsikringsselskap har erkjent ansvar, og det er på det rene at skadelidte vil ha krav på erstatning, er det mulig å få utbetalt erstatning a-konto i løpet av sakens fremdrift. A-konto utbetalinger er avrundete erstatningsbeløp som utbetales underveis, og som trekkes fra sluttoppgjøret.

Skadelidte kan ha behov for a-konto utbetalinger i forbindelse med at det oppstår ekstraavgifter til behandling, pleie, transport, hjemmehjelp osv., og for å dekke det løpende inntektstapet. Det er viktig at advokaten forstår og vet hvordan man får utbetalt a-konto underveis i saksbehandlingen.

8.6 Praktiske råd til saksgangen

- Krev dine løpende merutgifter til bl.a. behandling, medisiner, lege, transport mv.
  - Undersøke kompensasjonsmuligheter fra det offentlige, og søk utgiftene dekket der hvis det finnes ordninger for dette.
  - Rett kravet ditt til forsikringsselskapet hvis det offentlige ikke deker utgiften.
- Ta vare på kvitteringer for utgifter du er påført som følge av ulykken – dette bidrar til å dokumentere ditt erstatningskrav.
- Søk ytelser fra det offentlige i god tid – det kan være lang saksbehandlingstid i det offentlige.
- Hold din advokat regelmessig oppdatert – informer om nye medisinske undersøkelser eller behandlinger, den økonomiske situasjonen mv.

8.7 Spesialisterklæring

Hva er en spesialisterklæring?

En spesialisterklæring er en medisinsk utredning fra en lege med spesialistutdanning. Spesialisten bør være en objektiv tredjepart, uten binding til forsikringsselskapet eller den skadelidte. En spesialisterklæring blir innhentet i de fleste saker, for å få en vurdering av hvilke helsemessige konsekvenser aktuelle ulykke har påført den skadelidte.

Hva er formålet med en spesialisterklæring?

Det er mange vanskelige medisinske spørsmål i en personskadesak. Uttalelser fra medisinske sakkyndige vil være sentrale premissleverandører for utfallet av en erstatningssak. Dette gjelder både spørsmålet om årsakssammenheng og det økonomiske tapet.

Spesialisten skal vurdere om det er årsakssammenheng mellom ulykke og skade, og skade og evt. ervervsuførhet. Spesialisten skal vurdere om den skadelidte er påført en varig skade etter ulykken, og om denne skaden har ført til en medisinsk invaliditet. Dette har betydning for erstatningsposten ménerstatning, se punkt 7.7. Erklæringen bør også inneholde en funksjonsvurdering og si litt om eventuelt behandlings- og bistandsbehov fremover.

Når er det vanlig å innhente spesialisterklæring?

Etter 2-3 år vil det normalt bli innhentet spesialisterklæring. Dette kan ta lenger tid, avhengig av type skade. Skaden skal ha stabilisert seg før den sakkyndige undersøkelsen skal gjøres, og derfor tar det noen år før det er forsvarlig å innhente en spesialisterklæring.

Valg av spesialist – er dette viktig?

Valget av spesialist er veldig viktig. Det er viktig at det velges en spesialist som har riktig kompetanse til å vurdere den aktuelle skadetypen. Det er også viktig å velge en spesialist som erfaringsmessig forholder seg til de retningslinjer som offentlige myndigheter stiller til sakkyndige.

Valg av spesialist er et av de viktigste avgjørelsene i en personskadesak, og det oppstår ofte diskusjon mellom parten om hvem som bør utføre oppdraget. Valget av spesialist kan være helt avgjørende for utfallet av erstatningssaken. Skadelidte har rett til å delta i valget av spesialist.

Hvordan foregår en sakkyndig utredning?

Den sakkyndige vil på forhånd få tilsendt et mandat utarbeidet av partene, med premisser for hva legen skal vurdere, sammen med dokumentasjonen i saken. Den sakkyndige får tilgang til sakens dokumenter bl.a. medisinske dokumenter, NAV-dokumenter mv.

Skadelidte skal undersøkes av spesialisten. I etterkant av undersøkelsen vil spesialisten skrive en erklæring basert på undersøkelsen og sakens dokumenter. Etter undersøkelsen er det ofte en viss ventetid for å få erklæringen. Den endelige erklæringen må leses og vurderes grundig før man eventuelt aksepterer denne.

Sakkyndig utredning – stiller dette krav til skadelidte?

Det er vår erfaring at det er viktig å forberede seg godt til undersøkelsen med den sakkyndige. Den skadelidte må tenke nøye gjennom hvilke skader man er påført, hvilket funksjonstap man opplever i forhold til dagliglivet og arbeid. Det er viktig at den sakkyndige legen får presis og riktig informasjon om skadelidtes tilstand både før og etter ulykken.

Hva brukes den sakkyndige erklæringen til?

Erklæringen er et viktig bevis for om vilkåret om årsakssammenheng er oppfylt. Der spesialisten kommer til at det er årsakssammenheng vil erklæringen være et viktig dokument for et erstatningsoppgjør i saken.

Fastsettelsen av varig medisinsk invaliditetsgrad vil ofte legges til grunn ved utbetalinger under den skadelidtes ulykkesforsikringer mv.

8.8 Avslutning av en sak – erstatningsoppgjør?

Dersom partene blir enige om at det foreligger faktisk og rettslig årsakssammenheng mellom ulykken og en skade, kan man fremforhandle et endelig oppgjør i skadesaken. Dette gjøres normalt når spesialisterklæringen foreligger og er akseptert. Den skadelidte og dennes advokat kan da utarbeide og fremsette endelig krav i saken.

Det er viktig at den skadelidtes arbeidsmessige situasjon er så godt avklart som mulig. Begrunnelsen for dette er at posten inntektstap er den viktigste delen i et erstatningsoppgjør. Fastsettelsen av denne beror på hvor mye skadelidte klarer å arbeide, og hva vedkommende har i inntekt med skaden.

Det er vanskelig å få en sak gjenopptatt, etter at det inngått en bindende avtale om oppgjør. Skadelidte bør ikke påta seg risikoen for en uheldig utvikling. Det kan derfor være klokt å avvente et endelig oppgjør i en sak inntil disse premissene er avklart.

Dersom det ikke foreligger årsakssammenheng mellom en ulykke og en skade har den skadelidte ikke krav på erstatning.

8.9 Tvist

Dersom partene ikke lykkes å komme frem til enighet om vilkårene for erstatning er oppfylt har det oppstått en tvist.

Dersom det er oppstått tvist har den skadelidte flere alternativ. Man kan enten avslutte saken og ikke gå videre med den. Videre kan saken, til tross for uenigheten, løses gjennom forhandlinger. Det siste alternativet vil være å bringe saken inn for domstolene.

Vi bistår våre klienter i denne type forhandlinger, klagesaker og rettslige prosesser, ofte med et positivt utfall for den skadelidte. For oss er det svært viktig at den skadelidte får forklart hvilke handlingsalternativer man har og hva det innebærer for eksempel å saksøke et forsikringsselskap.

8.10 Gjenoptak av tidligere saker

En oppgjort sak er i utgangspunktet endelig. Til tross for at det finnes noen sikkerhetsventiler viser erfaring og rettspraksis at det er særdeles sjeldent at en avsluttet sak lar seg å gjenåpne. Det er derfor særdeles viktig at en setter seg nøye inn i hva erstatningsoppgjøret er ment å dekke.

Saker som er avsluttet utenfor domstol kan gjenåpnes hvis man opplever en (vesentlig) forverret helse eller ervervsevne som ligger utenfor det som ble lagt til grunn ved oppgjøret, og som skyldes den ulykken skadelidte var utsatt for. I tillegg kreves det også at det foretatte erstatningsoppgjøret fremstår som urimelig og ubalansert.

For oppgjorte yrkesskadesaker er hovedregelen at krav om etteroppgjør må fremsettes senest fem år etter at saken ble oppgjort.

9. PERSONSKADEFORBUNDET LTN – EN VIKTIG STØTTESPILLER

Personskadeforbundet LTN (PLTN) er en organisasjon for alle som har fått livet endret på grunn av skade, uavhengig av årsak. PLTN driver med rådgivning til enkeltmedlemmer overfor NAV, forsikringsselskap mv. I tillegg driver Personskadeforbundet LTN omfattende interessepolitisk arbeid spesielt innenfor erstatningsrett og helserett, samt er en viktig støttespiller for skadelidte i prinsipielle personskadesaker for domstolene. Forbundet er aktive både i høringer og som brukerrepresentanter på forskjellige områder. Forbundet er også sterkt engasjert innenfor forebyggende arbeid og spesielt innenfor trafikksikkerhet. Advokatfirmaet Halvorsen & Co har samarbeidet med PLTN gjennom mer enn 25 år. Vi anbefaler alle skadelidte, deres pårørende og personer som arbeider med erstatningsrett og helserett å bli medlemmer i PLTN.

Les mer om Personskadeforbundet LTN og medlemskap på deres hjemmeside www.personskadeforbundet.no.

PERSONSKADEFORBUNDET LTN

Advokatfirmaet
Halvorsen & Co

www.personskadebistand.no

Ta kontakt for en kostnadsfri vurdering!

Post- og besøksadresse:

E-post: post@halvorsenco.no

C. J. Hansens vei 13

Telefon: 64 84 00 20

2007 Kjeller